

УДК 339.92

В. В. Левківський,
аспірант, Чернігівський національний технологічний університет, м. Чернігів

НОВИЙ ВИМІР СТРАТЕГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА КНР

V. Levkivskyi,
postgraduate student, Chernihiv National University of Technology, Chernihiv

NEW DIMENSION OF STRATEGIC PARTNERSHIP BETWEEN UKRAINE AND CHINA

У статті розглянуто нові підходи до українсько-китайського співробітництва. В умовах, коли Україна перебуває в пошуку нових ринків збуту своєї продукції у зв'язку з санкціями з боку Російської Федерації, особливого значення набуває усвідомлення важливості розширення відносин з КНР як одного із ключових глобальних фінансових та економічних центрів. З огляду на це, визначено перспективні напрями стратегічного співробітництва між Україною та КНР. Розглянуто важливі для обох сторін пріоритетні інституційні проекти в сільському господарстві, енергетичному секторі, у будівництві нової інфраструктури морських портів України, а також у житловому будівництві. Визначено важливість інноваційно-інвестиційного співробітництва між Україною та Китаєм. Розглянуто можливість участі України у реалізації китайського проекту "Нового шовкового шляху". Вказано на важливість регіонального аспекту у співробітництві України і Китаю.

The article describes new approaches to Ukrainian-Chinese cooperation. Ukraine being in search of new markets for distribution of own products due to sanctions imposed by the Russian Federation, awareness of importance of extension of relations with China as one of the key global financial and economic centres becomes of particular concern. In view thereof, prospective areas of strategic cooperation between Ukraine and China are determined. Mutually important priority institutional projects in agriculture and energy sectors, Ukrainian sea ports new infrastructure development and housing construction areas are described. The importance of innovation and investment cooperation between Ukraine and China is accentuated. The possibility of Ukraine's participation in the implementation of Chinese project "The Silk Road Economic Belt" is considered. The significance of regional aspect in Ukrainian-Chinese cooperation is emphasized.

Ключові слова: стратегічне партнерство, інвестиційні проекти, торговельно-економічне співробітництво, інвестиційне співробітництво, іноземні інвестиції.

Key words: strategic partnership, investment projects, trade and economic cooperation, investment cooperation, foreign investments.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Сучасні відносини між Україною і Китаєм набувають важливого стратегічного значення для української сторони, оскільки економіка КНР протягом останніх десятиліть зростає високими темпами. Китай стає могутнім впливовим гравцем на світовій арені. Так, за останні двадцять років темпи зростання ВВП зросли у 20 разів [12, с. 118]. Величезний ринок Китаю і його значні інвестиційні можливості привертають увагу багатьох бізнесових кіл України.

Стратегічний характер українсько-китайських відносин проявляється в реалізації торговельних та інвестиційних проектів. У цьому контексті виникає потреба дослідження нових форм двостороннього співробітництва, необхідність аналізу пріоритетних напрямів та сфер співпраці. Факторами, які надзвичайно актуалізують

даний напрям дослідження, є значні зміни, через які проходить економіка Китаю, що означає укріплення відносин зі своїми партнерами, включаючи Україну; збройна агресія Російської Федерації на сході України, що вимагає значних фінансових ресурсів для захисту власної територіальної цілісності; а також адаптація української економіки до європейського ринку згідно з Угодою про асоціацію з Європейським Союзом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Актуальність даного напрямку наукового дослідження знайшла відображення у працях вітчизняних вчених та китайських науковців. Серед напрацьованих українських авторів, у яких досліджується ретроспективний аналіз еволюції взаємовідносин між Україною та Ки-

таєм, слід відзначити роботи В. Андрійчука, І. Бураковського, А. Гончарука, І. Івашук, Д. Лук'яненка, З. Макогін, С. Сіденка, Я. Столярчук, А. Філіпенка, О. Шниркова, а серед китайських вчених — Лю Вея, Лю Гогуана, Тун Даліня, Ду Жуньшеня, Чжоу Лі, Лі Феня, Цзян Чанбіня, Дай Юаньченя. Проте, незважаючи на ґрунтовні напрацювання багатьох вчених, питання стратегічного партнерства між Україною та КНР потребують продовження наукового пошуку.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою даної статті є дослідження основних тенденцій і перспектив розвитку українсько-китайського співробітництва. Особливе значення приділяється стратегічному партнерству між двома країнами.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Пошук Україною нових економічних партнерів з метою знайти нові ринки для українського бізнесу і вийти на новий експортний потенціал наразі постає важливим завданням. У цьому контексті надзвичайно актуальним є стратегічне партнерство України з КНР. Всі перемовини, які мали місце протягом останніх років українсько-китайських відносин, завершувались, як правило, констатуванням необхідності покращити двостороннє торговельно-економічне та інвестиційне співробітництво. На жаль, окремі задекларовані проекти з мільярдними інвестиціями залишалися лише на папері. Тому спільна декларація про подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства між Україною і КНР, яка була підписана у грудні 2013 року, окреслила основні напрями розвитку відносин до 2018 року. Серед перспективних виділяються торгово-економічне та науково-технічне співробітництво, використання інвестиційних та технологічних можливостей Китаю для модернізації різних галузей української економіки.

Нині Україна зацікавлена у використанні наявного потенціалу двосторонньої торгівлі, розглядаючи його як необхідний чинник свого залучення до торгових потоків між Європою та Азією. Китай також вбачає в Україні перспективного економічного партнера в силу свого географічного розташування та науково-промислового потенціалу. Про взаємовигідність співпраці для обох країн свідчить аналіз українсько-китайських ринкових відносин, де 8% українського експорту і 10% українського імпорту припадає на Китай [3]. Товарообіг між Україною та КНР склав близько 9 млрд дол. США у 2014 році [7]. Окремі експерти вважають, що у 2025 році товарооборот між двома країнами може досягти 100 млрд дол. США. І для цього існує достатній потенціал.

Оскільки діючі економічні санкції між Україною та Росією значно звужують можливості українського експорту не тільки до Російської Федерації, а й до інших країн СНД, виникає необхідність пошуку нових ринків збуту продукції. У цьому контексті важливо скористатися обопільним прагненням двох країн наповнити стратегічні стосунки конкретним економічним змістом і значно збільшити свій експорт. Український бізнес має значно активізувати свою участь на китайському ринку. Це стосується не лише аграрного сектору, а й продукції машинобудування, літакобудування, військового та под-

війного призначення. Китайська сторона також намагається залучити якомога більшу кількість українських компаній у Китай з метою встановлення балансу між експортом і імпортом. Це є гарним сигналом для українського бізнес-середовища на перспективу.

Те, що Україна займає істотне місце в експорті зернових, дуже важливо. Агропромислового сектору України Китай приділяє інтерес, що наразі набуває особливого значення для української економіки та розвитку українського експорту. Питання спільних зусиль України і Китаю із забезпечення продовольчої безпеки у світі вимагає детального опрацювання. На сьогодні між двома країнами укладено значну кількість контрактів на постачання української сільськогосподарської продукції. Українська сторона розглядає можливість збільшення експорту зерна в Китай на 71,4% [5], а також вивести на китайський ринок ряд інших сільськогосподарських продуктів, зокрема м'яса та м'ясопродукції, молочної продукції. Вже в цьому році додатково на 600 тис. тонн укладено контракти на поставку зернових до Китаю. Нині Україна ввійшла до головних експортерів зернових і стала першою з експорту соняшникової олії. Якщо у 2013 році Україна продала КНР зернових та олії на 485,9 млн дол. США, в 2014 році — на 767,3 млн дол. США, то у I півріччі 2015 року — на 783,3 млн дол. США [11].

Тенденцію до збільшення обсягів постачання вітчизняної продукції сільського господарства до КНР можна пояснити постійно зростаючим споживанням і зниженням обсягів ресурсів для виробництва сільськогосподарської продукції. Виробництво сільськогосподарської продукції передбачає наявність значних площ орних земель і високої їх родючості. Китай володіє всього 9% світової площі орних земель, що для країни з такою кількістю населення не достатньо.

Надзвичайно актуальним є пошук нових форм українсько-китайської співпраці в інвестиційній сфері. Наразі нам потрібно не просто експорт українського продовольства, а більш глибока економічна інтеграція. Залучення китайських інвестицій до різних галузей української економіки має бути пріоритетним у відносинах між Україною та КНР. Китай володіє значними ресурсами у цій сфері та здійснює активну інвестиційну політику в багатьох регіонах світу. Так, у 2014 році китайські інвестиції склали 116 млрд дол. США. За словами голови КНР Сі Цзінькіна китайські інвестиції в економіку інших країн до 2020 року перевищать 500 млрд дол. США [6].

Інвестиційне співробітництво України з Китаєм на сьогодні, як не прикро це визнавати, є мізерним. Частка китайських інвестицій в українську економіку на початок 2015 року становила лише 0,03% від загального обсягу прямих іноземних інвестицій в економіку України з країн світу. Станом на 01.01.2015 року обсяг інвестицій з КНР в економіці України склав 24 млн дол. США. Найбільший обсяг китайських інвестицій спрямовано до підприємств у сфері промисловості — 30,5%, у тому числі деревообробної промисловості — 20%; сільськогосподарства — 20%; транспорту — 15%; оптової та роздрібною торгівлі — 14% [7]. Незначний обсяг китайських інвестицій пояснюється недосконалістю інвестиційного законодавства, наявністю корупції, бюрок-

ратизму в державних органах влади, низьким рівнем розвитку інфраструктури.

Для України принципово важливо, щоб в її економіку прийшов великий китайський бізнес із значними обсягами інвестицій, створював додану вартість, брав участь у спільному підприємстві. Це той чинник, який сприятиме створенню нових робочих місць та пожвавленню національної економіки, допоможе забезпечити високе зростання нашого ВВП. У цьому контексті відносини між Україною та КНР мають вийти на новий рівень. Мова йде про забезпечення підприємництва оперативною діловою інформацією, встановлення нових контактів шляхом подачі інвестиційних проектів, активізацію участі бізнесу у спеціальному міжнародному ярмарку інвестицій, який щорічно проводиться в Китаї.

Особливу роль у модернізації національного економічного механізму має посилення співпраці України з Китаєм у сфері інновацій. Саме тому 7 вересня 2015 року було підписано меморандум про стратегічне співробітництво між Українською та Китайською торговельними асоціаціями, головним завданням якого є підготовка проектів для інноваційно-інвестиційного співробітництва Київ — Пекін. Мова йде про створення Міжнародного агроєкоінкубатора у місті Києві як центру інновацій та інвестиційного сервісу; спільне проектування, інвестування, будівництво та експлуатація нової індустріальної екопаркової зони "Смартекомісто"; створення Українсько-Китайського центру енергоефективності зі спільним виробництвом старт-технологій тощо [2]. Як зазначив Надзвичайний і Повноважний Посол КНР в Україні Ч.Сіюнь, китайська економіка наразі переходить від кількісного до якісного розвитку. "Ми плануємо інвестувати в нові технології, і в цьому напрямі є великі перспективи співпраці з Україною" [10].

Протягом останніх років в українсько-китайських відносинах відбулися якісні зміни, що дало можливість досягти домовленостей щодо низки масштабних взаємовигідних проектів, які спільно реалізуються китайськими й українськими компаніями на території України. Перш за все, це зерновий проект вартістю понад 2,6 млрд дол. США. Незважаючи на існуючі навколо нього інсинуації, він успішно реалізовується. Це широкомасштабний проект, який передбачає залучення китайських інвестицій для створення певних інфраструктурних об'єктів, зокрема будівництво елеваторів, портів споруд, переробних потужностей. Це найбільші інвестиції, які отримав вітчизняний агропромисловий сектор за роки свого існування. Для української сторони цей проект сприяє розширенню зайнятості на підприємствах цієї галузі, отриманню високоякісних продуктів харчування, збільшенню експортного потенціалу аграрного сектору.

Надзвичайно важливим є проект в енергетичному секторі — будівництво заводів з газифікації вугілля, вартість якого становить 3,6 млрд дол. США. Співпраця в цій сфері — це практичний крок до втілення в життя угоди про стратегічне партнерство. Реалізація цього проекту зробить економіку нашої країни більш стійкою і дозволить суттєво знизити її залежність від російського газу. Однак слід відзначити, що на сьогодні в реалізації даного проекту виникли певні проблеми, тобто ряд форс-мажорних обставин, які пов'язані з військо-

вими діями у вугільних басейнах на сході України. Тому українській стороні необхідно прискорити пошук інших площадок, зокрема в західній частині країни.

Існує обопільна зацікавленість в інвестуванні інфраструктурних проектів з будівництва житла. Досягнуто домовленості про участь китайських інвесторів у будівництві об'єктів нерухомості в Україні у реальній перспективі. Китайською стороною передбачено виділити Україні кредит в розмірі 15 млрд дол. США для будівництва доступного житла, розгортання молодіжного житлового будівництва, кредитування індивідуальних сільських забудовників, реалізації інфраструктурних проектів [9, с. 25]. Реалізація цього проекту допоможе Україні вирішити проблему нестачі житла та його доступності.

Подальший розвиток стратегічного партнерства між Україною і КНР пов'язаний з участю нашої держави в проекті "Нового шовкового шляху", який вже крок за кроком втілюється на практиці. Слід зазначити, що сьогодні в світі формується нова гео економічна конфігурація, активізуються процеси створення трансатлантичної та транстихоокеанської зон вільної торгівлі, посилюються інтеграційні процеси у Індо-Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [4, с. 45]. Дуже важливо визначити себе в цьому інтеграційному полі, вміло скористатися перевагами, які пропонує цей проект. Запрошення взяти участь у даному проекті Україна вже отримала. Китайська сторона розглядає включення нашої країни у процес єдиної системи інфраструктурних і торгових шляхів у Євразії як важливого партнера, який знаходиться в центрі Європи, як країну, яка є коридором між Заходом і Сходом. Наші конкурентні переваги полягають у тому, що геостратегічно Україна розташована на перехресті євразійських торговельних шляхів, має потужний науково-промисловий потенціал. Варто відзначити, що участь України в цьому проекті сприяє розвитку сучасної транспортно-логістичної інфраструктури, тобто створенню потужних комунікацій, транспортних вузлів, логістичних центрів, що дозволить забезпечити їй гідне місце у світовому господарстві. Як відомо, Китай готовий інвестувати в даний проект більше 20 трлн дол. США [8, с. 38].

Заслугує на увагу і регіональний аспект у співробітництві України і Китаю. У цьому контексті дуже важливо, щоб уряд країни надав допомогу органам місцевого самоврядування щодо розширення контактів із китайськими партнерами. Нині на регіональному рівні планується реалізувати спільний українсько-китайський проект у Чернігівській області по створенню аграрного підприємства з інвестицією в 58 млн дол. США; обговорюються можливості щодо налагодження співпраці Китайської енергетичної компанії з підприємствами Сумської області, зокрема з СНВО ім. Фрунзе; ведуться переговори щодо реалізації масштабного інвестиційного проекту по реконструкції одного із причалів морського порту в Одеській області, погоджено спільний проект з будівництва сучасного мосту через Дніпро у районі Кременчука Полтавської області з обсягом інвестицій 1,2 млрд дол. США та інші.

ВИСНОВКИ

Сучасний вимір стратегічного партнерства між Україною і КНР — це пошук нових форм співпраці в

різних сферах, залучення України до реалізації китайських ініціатив із розбудови логістичного коридору між Китаєм і Європою, значне зростання обсягів китайських інвестицій в українську економіку.

Подальший розвиток відносин стратегічного партнерства між двома країнами обов'язково приведе до посилення позицій України та Китаю на геополітичній карті світу. Китай внаслідок цього забезпечить собі унікальні можливості для виходу водночас на сукупність країн Європейського Союзу внаслідок асоціації України з ЄС. А Україна зміцнить свої позиції на китайському ринку, отримає фінансову та технологічну підтримку для модернізації національної економіки на інноваційних засадах.

З огляду на це, Україні потрібно докласти максимум зусиль для збереження високого рівня українсько-китайських відносин. Стратегічне партнерство з КНР — це не тільки доступ до інвестицій, а й можливість для маневру на міжнародній арені [1]. В сучасних умовах Україна та Китай мають всі можливості, щоб вивести двостороннє співробітництво на новий рівень.

Література:

1. Валєєва Ю. Виклики європейській архітектурі безпеки: український контекст [Електронний ресурс] / Ю. Валєєва. — Режим доступу: <http://www.uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/vikliki-jevropetskii-arkhitekturi-bezpeki-ukrajinski/>
2. Волков В. Інноваційно-інвестиційне співробітництво Київ — Пекін [Електронний ресурс] / В. Волков. — Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/volvolkov/article/19236.aspx>
3. Волков В. Китайська торгівельна асоціація в Україні [Електронний ресурс] / В. Волков. — Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/volvolkov/article/19195.aspx>
4. Гончарук А. Українсько-китайське стратегічне партнерство на сучасному етапі / А. Гончарук // Україна — Китай. — 2014. — № 1. — С. 44—46.
5. Лисенко В. Україна — Китай: підсумки — 2014 і виклики — 2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1385100-ukrayina-kitaj-pidsumki-2014-i-vikliki-2015>
6. Олійник С. Китай купує світ / С. Олійник // Експрес. — 2015. — № 40 (8132). — 28 травня — 4 червня.
7. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
8. Сивоконь П. Зачем Китай начал многомиллиардный проект строительства Шелкового пути, и какие страны выиграют от этого // П. Сивоконь // Корреспондент. — 2015. — № 37 (678). — 18 сентября. — С. 36—38.
9. Тарасова В. Развитие украинско-китайского сотрудничества: расширение сфер сотрудничества [Електронний ресурс] / В. Тарасова // Україна: події, факти, коментарі. — 2015. — № 15. — С. 17—29. — Режим доступу: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf>
10. Україна і Китай готуються до проведення третього засідання міжурядової Комісії зі співробітництва

[Електронний ресурс] / Офіційний сайт Урядовий портал України. — Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248227346

11. Украина нарастила экспорт зерна в Китай почти в 8 раз [Электронный ресурс] // Официальный сайт информационного агентства УНИАН. — Режим доступа: <http://economics.unian.net/agro/1115532-ukraina-v-i-polugodii-narastila-eksport-zerna-v-kitay-v-78-raza-do-27-mln-tonn-minagroprod.html>

12. Харіна У.Я. Місце КНР у світовій економіці // У.Я. Харіна. — Молодий вчений. — 2015. — № 2 (17). — С. 118—121.

References:

1. Valeeva, Y. (2014), "Challenges to European security architecture: Ukrainian context" [Online], available at: <http://www.uaforeignaffairs.com/en/expert-opinion/view/article/vikliki-jevropetskii-arkhitekturi-bezpeki-ukrajinski/> (Accessed 28 Sept 2015).
2. Volkov, V. (2015), "Innovation and investment cooperation Kiev-Beijing" [Online], available at: <http://blog.liga.net/user/volvolkov/article/19236.aspx> (Accessed 28 Sept 2015).
3. Volkov, V. (2015), "Chinese trade association in Ukraine" [Online], available at: <http://blog.liga.net/user/volvolkov/article/19195.aspx> (Accessed 28 Sept 2015).
4. Honcharuk, A. (2014), "Ukrainian-Chinese strategic partnership at present stage", *Ukrayina-Kytai*, vol. 1, pp.44—46.
5. Lysenko, V. (2014), "Ukraine-China: results of 2014 and challenges for 2015" [Online], available at: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1385100-ukrayina-kitaj-pidsumki-2014-i-vikliki-2015> (Accessed 28 Sept 2015).
6. Oleynik, S. (2015), "China buys the world", *Ekspres*, vol. 40 (8132), 28 may — 4 June.
7. The official website of the State statistics service of Ukraine (2015), available at: <http://www.ukrstat.gov.ua> (Accessed 28 Sept 2015).
8. Sivokon, P. (2015), "Why China has launched the multibillion-dollar project for construction of the Silk road, and which countries will benefit from it", *Korrespondent*, vol. 37 (678), 18 September, pp. 36—38.
9. Tarasova, V. (2015), "Development of Ukrainian-Chinese cooperation: extension of cooperation ares", *Ukraina: podii, fakty, komentari*, [Online], vol. 15, pp. 17—29, available at: <http://nbuviar.gov.ua/images/ukraine/2015/ukr15.pdf> (Accessed 28 Sept 2015).
10. The official website of Government portal of Ukraine (2015), "Ukraine and China are preparing for the third session of the intergovernmental Commission on cooperation" [Online], available at: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248227346 (Accessed 28 Sept 2015).
11. The official website of the information Agency UNIAN (2015), "Ukraine has increased grain exports to China by about 8 times" [Online], available at: <http://economics.unian.net/agro/1115532-ukraina-v-i-polugodii-narastila-eksport-zerna-v-kitay-v-78-raza-do-27-mln-tonn-minagroprod.html> (Accessed 28 Sept 2015).
12. Kharina, I. (2015), "Place of China in the world economy", *Molodyi vchenyi*, vol. 2 (17), pp. 118—121.

Стаття надійшла до редакції 01.10.2015 р.